EURIPIDÉS

Médeia

AUDIOKNIHY CZ · AUDIOKNIHYCZ.CZ

Médeia

Vlastní český překlad z řečtiny podle vydání Gilberta Murraye (Perseus Digital Library). Řecký text Euripidovy tragédie z roku 431 před Kristem je ve volném díle.

[Scéna: Před Médeiiným domem v Korintu. Chůva vychází z domu, hovoří k sobě.]

Chůva.
Ó, kéž by nikdy nebyla ta Argo
proletěla modravými Symplégady
k zemi Kolchů! Kéž by v peliónských
roklích nikdy nebyla ta jedle padla,
ani kéž veslo nikdy nebrali
nejlepší muži, kteří pro Pelia
hledali rouno zlaté! Pak by moje paní,
Médeia, nikdy nepřeplula k hradbám
Iólské země, srdcem opojená
láskou k Iasonovi; a nikdy by
Peliovy dcery, přemluvené od ní,
nebyly otce zabily, a dnes by
tu v této korintské zemi nežila
s mužem a dětmi. Mile se tu snášela,
když přišla do města, s občany svými,
a vzorně stála ve všem při Iasonu —
a to je v světě nejvyšší záchrana,
když se žena s mužem nerozkmotří.
Teď je však vše jen zášť a nejbližší
tu stůně nejvíc: zrádně nechav svoje
děti i paní moji, Iason uléhá
na královské lože, oženiv se s dcerou

Kreontovou, který vládne této zemi.
A Médeia, nebohá, zneuctěná,
hlasitě volá přísahy, zpět vzývá
tu pravici, tu nejvyšší záruku,
a volá bohy za svědky, jaké jen
dostala Iasonem splátky za svou věrnost.
Teď leží, hladu propadlá, tělo poddá
bolestem, a všechen čas se rozlévá
v slzách, od chvíle, co poznala, že muž
jí ublížil — ani oka nezvedne,
ani tvář od země nepohne. A kdykoli
někdo z přátel ji napomíná, slyší
jako kámen nebo mořský příboj.
Jen tu a tam otáčí bělostné hrdlo
a pro sebe pláče nad svým otcem,
nad zemí, nad domovem, který kdys zradila
pro muže, jenž ji teď zahanbil. A ona,
ubožačka, zkušeností z neštěstí
poznala, co znamená ztratit otcovský kraj.
Dětí se štítí, pohled na ně nemá rád.
A já se bojím, aby něco nového
neuvařila: tvrdá je její mysl,
nesnese pokoření; dobře ji znám
a strach mám, aby snad ostrý meč
nezabodla si tiše do útrob,
tajně vstoupivši do síně, kde loti
jim nové lůžko, nebo zabila
krále i ženicha, a horší neštěstí
na sebe pak nestáhla. Vždyť je hrozná.
Málokdo s ní se měří v zášti; málokdo
od ní odnese palmu vítěze.

Ale hle, synové, se her již vraceli,
jdou sem a nemyslí ni za mák na matčiny
útrapy: mladá mysl nerada se trápí.

[Z domu vychází Pedagog s oběma Médeiinými syny.]

Pedagog.
Staré jmění domu paní mé,
proč u brány stojíš tu v samotě,
sama si bědující svoje žaly?
Jak chce tě Médeia nechat o samotě?

Chůva.
Starče, průvodce Iasonových dětí,
dobrým sluhům je neštěstí jejich pánů,
když se zle vyvedou, hoře; stísní srdce.
Já sama propadla jsem bolesti tak hluboké,
že touha vzešla ve mně vyjít a říci
nebi i zemi, co se stalo paní mé.

Pedagog.
Což ještě nekončí nebohá nářky?

Chůva.
Záviděníhodné je to, co víš. Pohroma
sotva začala, uprostřed není.

Pedagog.
Ach, bláhová — smím-li tak o pánech
mluvit — nic neví o novém neštěstí.

Chůva.
Co se stalo, kmete? Nemlč, pověz!

Pedagog.
Nic. Litoval jsem už toho, co jsem řekl.

Chůva.
Při vousech tvých, netaj to spoluotroku!
O ničem budu mlčet, kdyby bylo třeba.

Pedagog.
Slyšel jsem jednoho mluvit, dělal jsem,
že neslyším. Přistoupil jsem k deskám,
kde sedí nejstarší u svatých vod
Peirény, že prý Kreón, pán této země,
chce ty děti i s matkou vyhnat z korintské
půdy. Je-li ta řeč jistá, nevím;
spíš bych si přál, aby jistá nebyla.

Chůva.
A Iason snese, aby děti takto
trpěly, i když s matkou má svár?

Pedagog.
Staré známosti ustupují novým:
on domu tomu už přítelem není.

Chůva.
Pak jsme ztraceni, nebude-li staré
zlo vyčerpáno, přijde-li nové.

Pedagog.
Ty však — teď není chvíle paní to
oznamovat — nemluv o tom, mlč.

Chůva.
Ó děti, slyšíte, jaký je k vám otec?
Nekéž by zhynul: je to pán můj přec.
Ale jak zlý se ukazuje k přátelům!

Pedagog.
A kdo ze smrtelných není takový?

Teď teprve poznáváš, že každý má
sám sebe raději než bližního;
někdo z práva, někdo pro zisk — i otec,
jenž pro lože své vlastní syny už nemiluje.

Chůva.
Jděte — bude dobře — jděte dovnitř, děti.
A ty je drž co nejvíc stranou, nespouštěj
je k matce, když je v tak chmurné náladě.
Už jsem viděla, jak na ně metá pohled
býčí, jako by chtěla cos spáchat.
A nespustí svůj hněv, to vím jistě,
dokud se někomu nevybije. Jen,
proboha, ať na nepřátele, ne na své!

[Zevnitř se ozývá Médeiin nářek.]

Médeia.
Ach,
jak jsem já ubohá, jak zbědovaná bolem!
Ach, běda mi, kéž bych už zhynula!

Chůva.
To je ono, drahé děti: matka
zmítá si srdcem, zmítá hněvem.
Pospěšte rychle do domu
a nechoďte jí blízko před oči,
nepřistupujte k ní, ale střežte se
té divoké její povahy
a strašné povahy pyšné duše.
Jděte už, jen jděte dovnitř co nejdřív.
Je vidět, že od samého počátku
mrak nářku poroste a vzplane

mohutnějším hněvem. Co asi spáchá
velkodušná, těžko krocená
duše, žihadlem zla rozdrásaná?

[Děti odcházejí s Pedagogem do domu.]

Médeia.
Běda,
zakusila jsem, zakusila žalu
hodného velkého pláče. Ó proklaté
děti té nenáviděné matky,
spolu s otcem zhyňte, a dům celý ať padne!

Chůva.
Ach, běda mi, nebohá!
Co ti jsou vinni synové otcovou chybou?
Proč jim přeješ zlé? Ó běda,
dítky, bojím se, aby vám nic zlého nestihlo.
Těžké jsou vládců choutky, a nějak
málo poslušní, mnoho vládnoucí
hněv svůj vystřídat umí jen stěží.
Lépe je zvyknout si žít mezi rovnými.
Mně samé, jen ve skromných poměrech
bezpečně dej zestárnout.
Z míry především i slovo
nejlíp zní, i užívat jí daleko
nejlepší je smrtelným. Co přemíru má,
nehodí se smrtelným na nic;
a větší pohromu, když se démon
rozlítí na dům, zemi uvalí.

[Vstupuje Chór korintských žen.]

Chór.
Slyšela jsem hlas, slyšela jsem křik
nebohé Kolchidské, dosud nevidí
útěchy. Ty, stará paní, mluv:
od dvojité brány, zevnitř síně, křik
jsem slyšela. Neraduji se, paní, z běd,
co stíhají tento dům: vždyť mně je přítelem.

Chůva.
Není už domu, zmizelo vše to.
Jedněch se zmocnilo královské lože,
a ona se v komnatě utápí v mdlobách —
paní; nikdo z přátel žádným
pochlebným slovem jí srdce neukolébá.

Médeia.
Běda! Ó Zéve, Země, Světlo!
Hlavou mi plamen z nebe
projít by měl! Nač ještě žít?
Ach, ach! Ať smrt mi život ten
proklatý skončí, kéž ho opustím!

Chór.
Slyšels, ó Zéve, Země, Světlo,
jaký to zpěv ta nešťastná
nevěsta vyráží?
Jaká tě touha, ty bláhová,
po loži, kam nikdo nevkročí?
Konec smrti dávno přispěchá:
nemodli se o něj.
A jestli ti muž
nové lože ctí,
to je jeho — nedrásej se;

Zeus ti po právu pomůže. Nelítej
tolik v nářku nad svým manželem.

Médeia.
Ó velká Themido, paní Artemido,
vidíte, co trpím, když jsem velkými
přísahami svázala toho proklatce
muže? Kéž bych ho a nevěstu uviděla
rozsápané i s palácem na kusy,
jak se mi oni opovážili ublížit!
Ó otče, ó město, které jsem opustila
hanebně, zabivši vlastního bratra!

Chůva.
Slyšíte, co říká, komu volá k pomoci —
Themidě pro přísahy a Diovi,
jenž je od lidí ctěn jako strážce slibů?
Není možné, aby se v nějaké maličkosti
paní vybouřila a utišila hněv.

Chór.
Ó, kéž by sem vyšla, aby viděla,
kéž by přijala slovo
z úst našich,
zda by snad svou těžkou mysl
a hněv svého srdce neopustila!
Nikdy ať mým přátelům
nescházím vděkem.
Nuže běž a přiveď ji
z domu sem před nás;
a vyřiď jí, že máme z duše rády.
Jen pospěš, než učiní něco zlého
těm, co jsou uvnitř: velký je žal, co ji žene.

Chůva.
Udělám to. Mám však strach, že nepřesvědčím
paní. Ale přidám k té práci rád
tuto službu. A přec jak lvice po mláďatech
hledí tenhle pohled na čeleď, kdykoli
jí někdo přinese slovo. Ne, pošetilci
nejsou ti dávní lidé, nebyli nikdy
hloupí. Ti vymyslili zpěvy pro oslavy,
pro hostiny, pro večeře — jak sladký
tón života tím dopřáli uším lidí;
leč tesklivý nářek, s kterým umírají
smrtelníci, zpěvem nikdo utišovat
nenaučil se — a to by měl prospěch největší.
Vždyť kde zpěvy, hostiny, hojnost, co dávají —
tam není třeba vlídné hudby, netřeba.
A sladkost hostí uší se sama od sebe
smrtelným zjevuje. Nač tu zpívat?

[Chůva odchází do domu.]

Chór.
Slyšela jsem v slzách utopený hlas,
ostrý výkřik truchlivých žalob
proti zrádnému loži, zrádnému muži.
A trpící volá
na Themidu Diovu, strážkyni přísah,
jež ji přivedla v Řecko přes mořskou
hlubinu nespatřenou,
přes slaného moře cestu — bránu,
klíč od ní jen málokdo zná.

[Médeia vychází z domu.]

Médeia.
Ženy korintské, vyšla jsem z domu,
abyste mi něco nevyčítaly: vím,
jak mnozí lidé pyšní bývají,
jedni za zády, jiní na veřejnosti,
a jiní pro svůj klidný způsob života
získávají si pověst lhostejnosti.
Spravedlnost nevládne v očích lidí,
a člověk, aniž proniknout dokázal
útroby druhého, nenávidí ho
na pohled hned, dřív než ho ublížil.
Cizinec se musí přizpůsobit obci;
ani nechválím občana, který ze svévole
sám sobě zahořkne vůči svým bližním.
Mně však tohle neočekávané neštěstí
rozlomilo duši. Jsem s životem u konce,
a toužím po smrti, přátelky mé:
muž, v němž bylo mi vše, se ukázal
nejhorším z lidí — ten, jenž byl mým mužem.
Ze všeho, co dýchá a myslí, jsme my ženy
tvor nejubožejší. Nejdřív potřebujeme
za mnoho peněz koupit muže a nad svým tělem
pána pak postavit; a to je zlo
hroznější ještě než zlo samo.
A v tom je největší zápas: dostane se
dobrý, nebo špatný? Rozvod ženám nedává
dobré jméno, a muže nelze odmítnout.
Když vstoupí mezi nové zvyky a zákony,
musí být věštkyní — kde se to nikdy neučila —
jak nejlépe se bude k manželu chovat.
Když se jí to podaří a muž s ní žije

rád a snadno nese své jho, pak její život
je záviděníhodný. Když ne, lépe zemřít.
Muž, kdykoliv ho obtěžují ti doma,
jde ven a zbaví srdce únavy
k příteli nebo k vrstevníku. Nás však
nutno dívat se jen na jedinou duši.
Říkají o nás, že žijeme doma život
bez nebezpečí, zatímco oni válčí.
Špatně rozumí. Třikrát bych raději
stála s kopím ve válce, než jednou rodila.
Avšak ne tatáž řeč sluší tobě a mně:
tobě tu je město, dům otců, radost
života a společnost přátel. Já jsem opuštěná,
bez obce, muž mne zapuzuje — já, co jsem
jako kořist získaná z barbarské země,
nemám matku, bratra ani jediného
příbuzného, co by mi v neštěstí pomohl.
Jen tolik od tebe chci dostat:
najdu-li nějaký prostředek nebo cestu,
jak odplatit tomu muži za ta zla,
mlč. Žena jindy je bázlivá, ve zbraních
zbabělá, strach má před pouhým pohledem
na ocel, ale je-li uražena v loži,
pak není mysli krvežíznivější než ta její.

Chór.
Udělám. Právem potrestáš muže, Médeio.
Nedivím se, že tě to boli.
Vidím však — jde sem Kreón, pán této země,
nese nový úradek.

[Vstupuje Kreón se strážemi.]

Kreón.
Tebe, zachmuřenou, planoucí hněvem
proti muži, Médeio, poroučím,
abys odešla z korintské země do vyhnanství,
beroucí s sebou obě svoje děti; neotálej.
Jsem soudcem této věci: ani nepůjdu
domů dřív, než tě z hranic vyvrhnu.

Médeia.
Běda, běda, celá jsem nebohá! Hynu!
Nepřátelé rozpjali plné plachty,
a není mi, kam z té zkázy přistát.
Ale přesto, byť mnohým trpím, zeptám se:
proč mě, Kreonte, vyháníš z této země?

Kreón.
Mám strach — netajím ti to zřejmě —
abys dceři mé neudělala něco nevyléčitelného.
A sejdou se mi důvody mnohé:
jsi moudrá a mnoha zel znalá;
cítíš se zbavená mužova lože.
Slyším, jak hrozíš — tak mi to vzkazují —
že se chceš mstít dárci, nevěstě, nevěstinu otci.
Dřív než to zakusím, raději ti předejdu.
Lépe mi dnes v tvých očích být tvrdým, ženo,
než se měknout a potom těžce litovat.

Médeia.
Ach, běda! Ne poprvé, Kreonte, mi už
škodí má pověst a velkou mi působí újmu.
Nikdy by rozvážný otec své děti
neměl vychovat příliš chytré: kromě toho,
že jsou pak zahálčivé, získají ještě

závistivou zášť občanů. Nabídneš-li
hlupákům nové moudrosti, zdáš se jim
zbytečný a ne moudrý. A opět tím,
kdo zdá se v obci moudřejší než ti,
co mají nějakou útržkovitou mdlou vědomost,
budeš se zdát trnem v oku. Mne také
právě toho osud došel: moudrá jsou
jedněm, druhým nemilá, zas jiným hrozná,
a dalším nevítaná. Avšak nejsem až tak
moudrá. Ty se mě však strachuješ, že ti ublížím.
Takhle to není, Kreonte, neboj se mě:
abys ty, pán země, se mnou nějak zle naložil,
nic jsem ti neudělala. Dceru svou dals,
komu jsi uznal: muže nenávidím já.
Ty jsi, myslím, moudře rozhodl. A nezávidím,
že se ti dobře daří. Oslavujte svatby,
žijte si — jen ať tu smím, v této zemi,
já také zůstat. Umlčená, protože v nehodě,
podlehnu silnějším.

Kreón.
Mluvíš sladce k uším; ale v tvém srdci
mám strach, že radíš něco zlého,
a tím méně ti teď věřím než předtím.
Žena nebo muž vznětlivý se snadněji
hlídá než ta, co umí mlčet, zatajuje se.
Ale pryč rychle, neslov se víc:
pevné jsem rozhodl, a nemáš jak u mě
dosáhnout toho, abys mezi námi
zůstala jako naše nepřítelkyně.

Médeia.
Ne, při kolenou tvých i právě provdané dceři!

Kreón.
Marnou řečí plýtváš: nikdy mě nepřesvědčíš.

Médeia.
Tak mě vyženeš? Prosbám mým neutaješ?

Kreón.
Nemiluji tě víc nad svůj vlastní dům.

Médeia.
Ó domovino, jak si tě vzpomínám!

Kreón.
A mně, kromě dětí, nic není milejší nad něj.

Médeia.
Ó, jak nešťastná láska je lidem!

Kreón.
Jak kdy, myslím, přijde s okolnostmi.

Médeia.
Zéve, nezapomeň, kdo je tomuto zlu příčinou!

Kreón.
Jdi, ty bláhová, a vyprosti mě z útrap!

Médeia.
Z útrap trpíme my, ne útrap tu máme nedostatek.

Kreón.
Hned tě strážci násilím odnesou.

Médeia.
Jen to ne, prosím tě, Kreonte!

Kreón.
Dělat budeš mi obtíže, ženo, jak se zdá.

Médeia.
Odejdu, odejdu — ne o to prosím.

Kreón.
Proč tedy násilím vzdoruješ, nejdeš z té země?

Médeia.
Dovol mi tento jeden den tu zůstat
a dokončit, kam odejdeme z vyhnanství,
a najít zaopatření dětem, kterým nikdy
otec se nestará: slituj se nad nimi.
I ty jsi rodič dětí: slušelo by ti
k nim být milostivý. Vždyť já se nestarám
o sebe, co se mnou bude ve vyhnanství,
pláču jen pro ně, nad jejich neštěstím.

Kreón.
Má povaha vůbec není tyranská,
a žal mi mnoho už škodil, i teď vidím,
ženo, že chybuji; nicméně ti to povolím.
Předem ti ale říkám: jestli budoucí
tě tu zastihne světlo boha s dětmi
v této zemi, zemřeš. Řekl jsem to a nelžu.
Teď, chceš-li, zůstaň jen tento jediný den.
Nic strašného, čeho se bojím, totiž neuděláš.

[Kreón se strážemi odchází.]

Chór.
Nebohá ženo,
ach, ubohá v útrapách svých,
kam se obrátíš? Kterého hostitele,

který dům, která země ti bude ochranou
proti neštěstí? Do jakých vlnobití
tě bůh přivádí, Médeio, bezcestná!

Médeia.
Zle je všude, kdo by to popřel?
Ale tak zle, nemyslete, že to zůstane.
Ještě zápasy jsou pro nové ženichy,
a nemalé útrapy pro svatebčany.
Myslíš, že bych před tím mužem byla
předtím lichotila, bez něco získat či kout?
Nemluvila bych s ním, dotýkala rukou.
On však dospěl k tak hrubé pošetilosti,
že mohl mě vyhnat ze země, zahnat
mé úklady, a mně dal jediný den
tu zůstat — v němž tři nepřátele promění
v mrtvoly: otce, dceru i muže mého.
Mnoho mám cest, přátelky, k jejich smrti,
a nevím, kterou začít. Mám snad
podpálit svatební dům? Nebo tiše vniknout
do pokoje, kde loti své lůžko, a bodnout
ostrým mečem do jater? Jedno brání:
pokud mě zastihnou při vcházení do domu,
jak kuji nějakou lest, smrtí zahynu
smíchu propadlá u nepřátel. Nejlepší je
jít přímo, v čem jsme nejvíce doma —
jedem je zabít. Dobrá.
A kdyby zahynuli — který mě přijme
hostitel? Který mi dá zem, bezpečný dům,
a tělo mé ušetří? Není nikdo.
Trochu tedy ještě vyčkat, snad se otevře

pevná hradba spolehlivosti; pak tajně
provedu tuto vraždu lstí. Když však
mě bez pomoci nemožnost zažene,
sama meč vezmu a — jistě umru —
usmrtím je, byť kročím na ostří odvahy.
Ne, u své paní, jíž ctím ze všech bohů
nejvíc, pomocnice v tom, co dělám —
u Hekaty, jež přebývá v nitru domu mého,
žádný z nich mé srdce nebolestní a zůstane
v radosti. Hořké uděláme jejich svatby,
hořké sňatky — i můj vyhnanský odchod.
Jen vzhůru, Médeio, neustupuj v tom,
co víš a umíš. Jdi, strašlivě! Teď jde o život!
Vidíš, co trpíš: Iason tě odvrhl,
syn Sísyfův z vznešeného rodu —
ty barbarka! Ne, ty znáš mocné kouzlo:
narodila ses z ušlechtilého otce
Hélia, a tvá přirozenost tě k tomu žene.
A konečně — jsme ženy, k dobrému
nejbezradnější, ale k zlému
nejchytřejší mistryně na světě.

Chór.
Zpět tečou proudy posvátných řek,
spravedlnost a všechen řád
se obrací zpět.
Mužům jsou lstivé myšlenky, a boží přísahy
již nedrží pevně.
Teď se obrátí sláva —
tak bude život můj ctěn,

a pocta přijde pokolení žen:
už ne hanlivá řeč na ženy nebude.

Múzy starých zpěvů ustanou
hlásat o naší nestálosti.
Vždyť v naší mysli
nedal zpěvné nadání
božský Foibos vládce;
jinak bych odpověděla hymnem
k rodu mužů. Vždyť dlouhý věk
mnoho má říci o nás a o nich.

[Antistrofa 2]

Chór.
Ty jsi od otcovského domu plula,
s rozpoutaným srdcem,
dvojité skály mořské pukliny
jsi minula. V cizí
teď zemi bydlíš,
bez muže loutka, zbavená lože,
nebohá, bez pocty vyháněna,
cizinka, pryč z této země.

Pryč je přísahy úcta, a stud
nad širou Hellas již nebydlí —
odletěl v nebesa.
Tobě, ubohá, otcovský dům
dávno již nestojí jako přístav,
před svízelnou nouzí; a jiná
nad lože tvé mocnější královna
v domě panuje.

[Vstupuje Iason.]

Iason.
Není to poprvé, co vidím, naopak už
mnohokrát, že tvrdý hněv je nezhojitelné zlo.
Vždyť tobě bylo možné zůstat v této zemi
i v tomto domě, kdybys lehce snesla
plány silnějších — a jen pro marné řeči
budeš teď vyhnána z korintské země.
Mně to nevadí: nepřestávej nikdy
mluvit o tom, že Iason je nejhorší muž.
Co však se týká tyranů, co jsi řekla —
považuj za zisk, že platíš jen vyhnanstvím.
Já jsem vždycky hněv rozlícených králů
mírnil a chtěl, abys zde zůstala;
ty však jsi nepouštěla pošetilost, mluvila
pořád zle o vládcích. Proto půjdeš do vyhnanství.
Přesto však i po tom všem jsem své přátele
neopustil a přišel jsem, žena,
na tebe mysle, aby ses nestala
bez peněz, bez dětí, bez věcí: vždyť vyhnanství
s sebou vleče mnoho zlého. I kdybys mě
nenáviděla, nikdy ti nic zlého nepřeji.

Médeia.
Ó ty mrzký ze všech mrzkých — tak tě
jediným slovem mohu nazvat podle nejhorší
zbabělosti —, přišels sem, přišels, nenávistí
plný bohům, mně a všem lidem?
To není smělost, to není ani odvaha —
po škodě přátelům ještě jim před oči stoupnout —
nýbrž ta ze všech nemocí nejvyšší, co lidé
na sobě mají: nestoudnost. A přec jsi udělal

dobře, žes přišel: já se mluvením uleví
na duši, zle o tobě, a ty se budeš trápit nad
tím, co uslyšíš.
Od prvních věcí první budu mluvit.
Zachránila jsem tě — jak dobře vědí všichni
Hellénové, co s tebou vstoupili na palubu
lodi Argó — tebe, poslaného obstarat býky
ohněm dmýchající, zapřáhnout do jha
a zasít do bran smrti osivo; i draka,
jenž ovíjel plně zlaté rouno nespočetnými
kroužky a nespal — jsem ho zahubila a zdvihla
tobě světlo záchrany.
Sama jsem opustila otce i dům, odešla
s tebou do Iólku pod Péliem,
víc vášnivá než rozumná;
a Pelia jsem zabila nejbolestnější smrtí
rukou vlastních dcer, a celý dům jsem vyvrátila.
A nad to vše, ty nejhorší z mužů, zakusil
jsi od nás, a zradil jsi nás — a nové
lože jsi získal — ač jsme měli děti.
Kdybys byl ještě bezdětný, dalo by se ti
odpustit, že ses zahleděl do toho lože.
Z přísah však věrnost zmizela, a nemohu
pochopit: myslíš snad, že bohové tehdejší
už nevládnou, nebo že nové zákony teď
platí mezi lidmi — vždyť si uvědomuješ,
žes mi křivě přísahal?
Ach, pravá ruko, kterou jsi tolikrát
držel, i kolena, jak zbytečně jsme byli
poskvrněni špatným mužem! Nad nadějí
jsme se zklamali.

Nuže, pohovořím si s tebou jako s přítelem —
myslíc, že od tebe získám něco dobrého?
Přesto: na dotaz budeš vypadat ještě hůř.
Kam se mám teď obrátit? K otcovskému domu,
jejž jsem pro tebe zradila i vlast?
K nebohým dcerám Peliovým? Ty mě pěkně
přijmou do domu, jehož otce jsem zabila!
Je to tak: svým v otčině jsem se stala
nepřítelkyní, a ty, kterým jsem ublížit neměla —
pro tvou laskavost mám za nepřátele.
A pro to vše mnohým helénským ženám
jsi mě postavil za vzor: skvělého
mám manžela, věrného, nebohá já —
jestli půjdu do vyhnanství vyvržena,
bez přátel, sama se samými dětmi —
pěkný hanebný dar nové nevěstě,
dětem tulákům, i té, co tě zachránila.
Ó Zéve, proč jsi dal lidem jasné znaky,
podle nichž rozlišíme pravé zlato od falše,
a žádnou pečeť si nevtiskl do těla člověka,
podle níž bychom poznali, kdo je špatný?

Chór.
Strašný je takový hněv a nevyléčitelný,
když přátelé s přáteli zápas vedou.

Iason.
Jak vidím, musím mluvit obratně a nebýt
špatný řečník, nýbrž jako dobrý kormidelník
na lodi vrcholky plachet stáhnout a prchnout
před touhle tvou výmluvnou, bodavou výmluvností, ženo.
Já se domnívám, poněvadž tak vysoko stavíš svou vděčnost,

že jen Kypris je mé plavby zachránkyní
mezi bohy a lidmi.
Máš bystrou mysl — ale je zášť plné
vyprávět, že tě Eros donutil
svými neomylnými šípy zachránit mé tělo.
Nebudu to příliš přesně zdůrazňovat:
ať tě k tomu vedlo cokoli, pomohla jsi mi.
Nicméně větší jsi z mé záchrany
získala než dala — jak já ti povím.
Předně místo barbarské země Hellas
teď obýváš, znáš spravedlnost a víš,
jak užívat zákonů, nejen síly.
Všichni Hellénové tě poznali jako moudrou,
získala jsi slávu; kdybys bydlela
někde na okraji země, nikdo o tobě ani neslyší.
Ať já raději nemám zlato v domě,
ať neumím zpívat sladčeji než Orfeus,
pokud nemám slavný osud.
Tolik k mé lopotě. Vždyť ty jsi mě
vyzvala k slovnímu zápasu.
Co se mi týká tedy mých královských svateb,
ukážu ti: prvně jsem jednal moudře, pak
rozumně, a za třetí jsem byl velký přítel tobě
i mým dětem — ale uklidni se.
Když jsem sem přišel ze země Iólské
s mnoha neštěstími, co s sebou vlekly bezradnost,
jakou šťastnější vymoženost bych našel
než oženit se s královou dcerou — já, vyhnanec?
Ne, jak ty jsi uraženě tvrdila, že nenávidím
tvé lože a toužím po nové nevěstě,
ani že mám chuť po mnoha dětech —

ty, co mám, mi stačí, nenaříkám si —
ale především abychom žili dobře
a netrpěli nedostatkem; dobře vím,
že chudého se každý přítel vzdaluje.
Chtěl jsem syny zdárně vychovat podle našeho rodu
a tvým dětem zplodit bratry, všechny spojit
v jedno pokolení a tak být šťastný.
Co ty potřebuješ ještě děti?
A mně prospěje, když si budoucími
zajistím blaho těch, co už jsou. Zle snad
jsem rozhodl? Řekla bys totéž, kdyby tě
nedráždilo lože.
Vy ženy jste dospěly k tomu, že když
ložnice jde dobře, zdá se vám, že máte vše;
ale přijde-li nějaké neštěstí v loži, hned
to nejlepší a nejkrásnější pokládáte
za nepřátelské. Měli by lidé jinudy
plodit potomky — a ženské pohlaví nebýt;
pak by nebylo pro lidi vůbec zlé nic.

Chór.
Iasone, pěkně jsi dal řádu svým slovům;
přec však — i když mluvím proti svému mínění —
zdá se mi, že zrazuješ svou ženu a nejednáš spravedlivě.

Médeia.
Vskutku v mnoha věcech se liším od lidí.
Mně kdo je nespravedlivý, ale přirozeně
výmluvný, zasluhuje největší pokutu.
Chlubě se, že jazykem nespravedlnost zahalí,
odvažuje se všeho zločinu — a není příliš moudrý.
Tak ani ty teď u mě nebuď vznešený

a hbitý v mluvě. Jedno slovo tě srazí:
měl jsi mě přesvědčit, kdybys byl špatný nebyl,
a vzít si takto ženu, ne mlčet před přáteli.

Iason.
To bys mi pěkně v tomhle plánu posloužila,
kdybych ti svatbu oznámil — ty, co ještě ani
teď se neodvažuješ hněv ze srdce pustit.

Médeia.
Nebylo to proto, nýbrž barbarské lože
nevedlo tě ke stáří ke slavné pověsti.

Iason.
Dobře to teď věz: ne kvůli ženě
jsem si vzal to královské lože, co teď mám,
nýbrž, jak jsem řekl i předtím, abych
zachránil tebe a zplodil tvým dětem
spoluzrozené bratry z královské krve —
na obranu domu.

Médeia.
Ať mi není dán žádný šťastný život, co bolí,
ani blaho, co by mě drásalo v nitru.

Iason.
Víš, jak zkroť si přání a staneš se moudřejší?
Nikdy ať se ti dobro nejeví jako bolest,
ani ve štěstí si nepřipadej jako v neštěstí.

Médeia.
Jen se posmívej, vždyť ty máš útočiště,
já — opuštěná — ponesu tuto zemi vyhnanstvím.

Iason.
Sama jsi tak zvolila: nikoho jiného neobviňuj.

Médeia.
Co jsem udělala? Snad vzala si jinou a zradila tě?

Iason.
Vzývalas na vládce bezbožné kletby.

Médeia.
I tvému domu jsem shodou okolností prokletím.

Iason.
Víc o tom nebudu s tebou soudit.
Ale chceš-li, abych tvým dětem nebo tobě ve vyhnanství
dal nějakou pomoc penězi, mluv:
jsem připraven dát štědrou rukou
a poslat hostitelům znamení, aby tě vlídně přijali.
Nechtít tohle znamená bláhovost, ženo;
přestat se zlobit ti získá víc dobrého.

Médeia.
Nevyužila bych hostitelů tvých,
nic bych od tebe nepřijala, nic mi nedávej:
dary špatného muže nemají užitek.

Iason.
Vyvolávám tedy démony jako svědky,
že jsem ochoten vyhovět tobě i dětem;
tobě však dobré věci nepostačují: svou
tvrdohlavostí odháníš přátele. Tím víc budeš trpět.

Médeia.
Jen jdi: touhou po té nedávno vdané dívce
jsi vzat, když příliš dlouho prodléváš mimo své sídlo.
Žeň se! Snad — budiž řečeno s dovolením boha —
budeš mít svatbu takovou, že ji budeš popírat.

[Iason odchází.]

Chór.
Lásky, které v míře převelké přicházejí,
nedávají mužům ani slávu,
ani ctnost; a jestli v míře Kypris přijde,
žádná bohyně není tak milá.
Nikdy, ó paní, na mě nenaháněj
své zlaté šípy, netoč je touhou v neomylný šíp.

Chór.
Ať mě má ráda rozvážnost,
dar bohů nejkrásnější;
ať mi nikdy sváru plné hněvy
a nenasytné spory
duši nerozbouří a k loži jinému
mě nepošle Kypris strašlivá; ať klidných loží
si ctí a bystře rozsuzuje ženská lože.

Chór.
Ó vlasti, ó domove,
ať se mi nestane být bez obce,
mít život nesnesitelných
cest, bezcestných,
plný nejžalostnějších strastí.
Smrtí, smrtí ať jsem zkrocena,
než zažiji takový den: nad to ztráty
otcovského kraje
žádná bolest není větší.

Chór.
Viděly jsme — nemusím to vyprávět
podle jiných —
tebe ani město, ani kdokoli
z přátel se neslitoval, když jsi strašné

ze všeho bolení trpěla.
Ať zhyne nevděčný, kdo může
ctít přátele, otevřít jim závoru
upřímné mysli — a nedělá to;
nikdy nebude mým přítelem.

[Vstupuje Aigeus.]

Aigeus.
Médeio, buď zdráva. Krásnější úvod
než tento neumí nikdo přátele oslovit.

Médeia.
I tebe pozdravuji, synu moudrého Pandíona,
Aigee. Odkud tě sem na tuto zem přivádí?

Aigeus.
Opustil jsem starou věštírnu Foibovu.

Médeia.
Proč jsi vážil cestu k pupku země, k věštci?

Aigeus.
Hledám símě potomků, abych měl dítě.

Médeia.
Pro bohy! Vždyť celý život přes dobu žiješ bez dětí?

Aigeus.
Jsme bezdětní nějakým osudem démona.

Médeia.
Máš manželku, nebo jsi lože neokusil?

Aigeus.
Nejsme bez svazku manželského lože.

Médeia.
Co ti tedy řekl Foibos o dětech?

Aigeus.
Příliš moudrá slova, než aby je muž rozluštil.

Médeia.
Smím já tedy vědět ten boží výrok?

Aigeus.
Zajisté, vždyť právě chce bystrou mysl.

Médeia.
Pověz jej tedy, je-li dovoleno slyšet.

Aigeus.
Aby věchýtek měchu předního neuvolnil —

Médeia.
— dřív, než co uděláš nebo kam dojdeš?

Aigeus.
— dřív, než se k otcovskému krbu vrátím.

Médeia.
A pro co tedy k této zemi pluješ?

Aigeus.
Jest nějaký Pittheus, král země trojzénské…

Médeia.
Syn Pelopův, jak říkají — nábožný velice.

Aigeus.
Jemu chci sdělit věštbu boží.

Médeia.
Je to muž moudrý a zkušený v takových věcech.

Aigeus.
A mně nejmilejší ze všech hostinných přátel.

Médeia.
Nechť se ti daří a ať dostaneš, čeho si přeješ.

Aigeus.
Proč je však tvoje oko a tvář tak zbědovaná?

Médeia.
Aigee, mám nejhoršího muže ze všech.

Aigeus.
Co říkáš? Vylož mi jasně své trápení.

Médeia.
Iason mi ubližuje, ačkoli nic nedostal ode mne.

Aigeus.
Co to učinil? Pověz mi jasněji.

Médeia.
Vzal si k nám druhou ženu, paní v mém domě.

Aigeus.
Snad se neodvážil tak nejhanebnějšího skutku?

Médeia.
Buď jist: jsme beze cti, dřív drazí.

Aigeus.
Zahořel k ní, či se mu zprotivilo tvé lože?

Médeia.
Vzplanul velikou vášní, nevěrný přátelům.

Aigeus.
Pryč s ním, je-li, jak říkáš, podlý.

Médeia.
Zatoužil získat svazek s vládci.

Aigeus.
Kdo mu dává tu dceru? Dokonči vyprávění.

Médeia.
Kreón, vládce této korintské země.

Aigeus.
Promíjí se tedy, ženo, že se trápíš.

Médeia.
Je po mně. A nad to vším jsem vyháněna.

Aigeus.
Kým? To je nějaké nové, další zlo.

Médeia.
Kreón mě žene jako uprchlíkyni z korintské země.

Aigeus.
A Iason to dovolí? Ani to nechválím.

Médeia.
Slovy ne, ale v skrytu to snáší.
Prosím tě při tvém vousu,
při tvých kolenou tě žadoním,
smiluj se, smiluj nade mnou nešťastnou,
nenech mě vyhnanou samu bez pomoci,
přijmi mě do své země a do domu jako hostitel.
Tak kéž ti vzplane dětí touha, od bohů naplněná,
a sám kéž zemřeš blažený.
Nevíš, jaký šťastný nález v tom máš:
ukončím tvou bezdětnost a dám ti potomstvo
zasít — takové kouzelné prostředky znám.

Aigeus.
Z mnoha důvodů jsem, ženo, ochoten

ti tuto milost dát: nejprve pro bohy,
pak pro potomstvo, které slibuješ —
to je totiž, nač je upřená celá má mysl.
Tak si to představuji: až přijdeš do mé země,
pokusím se být ti dle spravedlnosti ochráncem.
Jenom tolik ti předem naznačím, ženo:
nebudu tě chtít z této země odvádět já sám,
avšak budeš-li sama do mého domu přicházet,
zůstaneš chráněna, nikomu tě nevydám.
Odejdi tedy sama z této země;
chci být bez výčitek i vůči hostitelům.

Médeia.
Tak budiž. Avšak kdybych z tvé strany dostala
nějakou záruku, pak bych od tebe měla vše dobré.

Aigeus.
Snad mi nevěříš? Co ti vadí?

Médeia.
Věřím. Dům Peliův je však mým nepřítelem,
i Kreón. Kdybys byl svázán přísahou,
nedovolil bys mě vydat, kdyby pro mě přišli.
Jen slovy spojen a bohy nepřisáhlý
bys mohl jim být přítelem a vyhovět jejich hlasům —
to byste mi nedal víru: moje věc je slabá,
oni mají bohatství a dům královský.

Aigeus.
Velikou v slovech jsi projevila předvídavost.
Je-li ti tedy libo, neodmítám to.
Pro mě to tak bude nejbezpečnější:

mohu nepřátelům ukázat záminku,
a tvé postavení je tím pevnější. Jmenuj bohy.

Médeia.
Přísahej na půdu Země a Hélia, otce
mého otce, a seber celý rod bohů.

Aigeus.
Že co budu dělat a co ne dělat? Řekni.

Médeia.
Že nikdy sám mě ze své země nevyženeš,
a nenecháš jiného, kdo z mých nepřátel
by mě chtěl odvést, pokud budeš živ, dobrovolně.

Aigeus.
Přísahám při Zemi, při Héliově svatém majestátu
a při všech bozích zachovat, co od tebe slyším.

Médeia.
Stačí. Co bys tak podstoupil, kdybys tu přísahu nedodržel?

Aigeus.
To, co stíhá bezbožné z lidí.

Médeia.
Jdi spokojen. Vše je v pořádku.
A já co nejdřív dorazím do tvého města,
až vykonám, co zamýšlím, a dostanu, co chci.

[Aigeus odchází.]

Chór.
Ať tě Hermés, syn Maiin, průvodce vládce,
dovede k domu, a čeho záměr
chvátáš uskutečnit, kéž vykonáš, neboť

mužem ušlechtilým,
Aigee, se mi jevíš.

Médeia.
Ó Zéve, Dík Diova, i světlo Hélia!
Teď, přátelky, slavnou výhru nad svými
nepřáteli dosáhneme — jsme na cestě:
teď je naděje, že splatíme svým nepřátelům.
Tento muž, v němž nám byla největší potřeba,
se ukázal jako přístav mých plánů.
Z něho uvážeme kotevní lano,
až přijdeme do města a bašty Palladiny.
Teď ti vyložím všechny své plány:
poslouchej slova, ne pro potěšení.
Pošlu někoho ze svých sluhů za Iasonem
a požádám ho, aby přišel ke mně na pohled.
Když přijde, promluvím k němu mírná slova,
že i mně se zdá totéž a že se zdá v pořádku
svatba s vládcovou dcerou, kterou mě odhodil,
že je prospěšná a dobře uvážená.
Děti svoje však budu žádat, aby zůstaly —
nikoli však, abych je nechala na nepřátelské zemi,
aby nepřátelé mé děti potupili,
nýbrž abych lstí zahubila královu dceru.
Pošlu je totiž s dary v rukou,
jež ponesou nevěstě, aby je nevyhnala z této země —
jemný plášť a zlatem tepaný závit do vlasů.
A jak si vezme ten šperk a oděje si tělo,
zle zahyne, i každý, kdo se dívky dotkne.
Takovými jedy ty dary potřu.
Zde nicméně končím tuto řeč;

a bědovala jsem, jaký skutek musíme
dále udělat. Zabiji totiž svoje
děti: nikdo mi je nevyrve.
A celý dům Iasonův rozvrátím a odejdu
ze země, prchajíc před vraždou nejmilejších dětí,
odvážívši se činu nejbezbožnějšího.
Není totiž snesitelné být nepřátelům k smíchu.
Ať se stane: co mi platí žít? Nemám vlast,
dům ani útočiště před svými strastmi.
Pochybila jsem tehdy, kdy jsem opustila
otcovský dům, dala se obalamutit
řečmi Hellénova muže — který, s pomocí boha,
pyká. Nespatří už nikdy ode mě živé děti
od této chvíle, ani s novou nevěstou
nezrodí dítě, protože jí zle zle
musí umřít mými jedy.
Nikdo ať mě nemá za chatrnou a slabou,
ani za klidnou, nýbrž za povahu opačnou —
těžkou pro nepřátele a laskavou k přátelům;
takový život je nejvíce zdoben slávou.

Chór.
Když už jsi s námi sdílela tuto řeč,
chcem tě sice chránit, ale v souladu
se zákony lidí ti to zapovídáme konat.

Médeia.
Jinak to nejde. Ty jsi v právu tak mluvit,
protože netrpíš takovým zlem jako já.

Chór.
Avšak zabít svou krev se odvážíš, ženo?

Médeia.
Takto bude muž můj nejvíc raněn.

Chór.
A ty se staneš ženou nejnešťastnější.

Médeia.
Ať se stane. Všechna slova mezi tím jsou zbytečná.
Nuže jdi a přiveď mi Iasona:
ve všem důvěrném tě používám.
Nic nevyzraď z toho, co jsem usmyslela,
jsi-li věrná paní a jsi-li žena.

[Jedna ze služek Chóru odchází.]

Chór.
Erechtheovi potomci odedávna blažení
a dětí šťastných bohů, posvátné
krajiny neporažené, zrozeni
v nejslavnější moudrosti, kráčeli vždy
jemně nejzářivějším éterem — tam, kde kdysi
devět čistých Múz Pierových, říkají,
plavovlasá Harmonie vzala v péči;

Chór.
a z průzračných proudů Kéfísových
Kypris, povídají, nabrala
a nad krajem vdechla mírné větry
sladce dmychající. Vždy si vkládá
do vlasů vonný věnec růžových květů
a jako průvodce Moudrosti vysílá Ery
jak společníky všeliké ctnosti.

Chór.
Jak tě tedy posvátné řek

nebo město přijmou — kraj
tvých přátel —
jakožto vražednici dětí,
ne čistou mezi ostatními?
Vzpomeň úderů na děti,
vzpomeň, jakou vraždu zvedáš!
Ne, pro kolena tě všichni,
ale všichni prosíme,
nezab své děti!

Chór.
Odkud srdce, odkud mysli
a ruce, odkud vzala bys
k dětem svým sílu,
abys k nim přinesla
strašlivou odvahu?
Jak upřeš oči
na děti bez slz,
osud vraždy přežiješ? Nedokážeš,
až děti padnou k nohám prosebně,
smočit ruku krvavou
v nelítostné vášni.

[Vstupuje Iason.]

Iason.
Přišel jsem, jak jsi mě povolala. Vždyť i když
mě nemáš ráda, aspoň v tom se nezmýlíš —
poslouchám, co nového ode mne chceš, ženo.

Médeia.
Iasone, prosím tě, abys to, co jsem řekla,
mi odpustil. Mé hněvy nes

v klidu, vždyť mezi námi mnoho lásky bylo.
Sama jsem se v nitru sebe doptávala
a vyčítala si: Nebohá, proč šílíš
a stavíš se proti těm, kdo tě dobře chtějí,
a stáváš se nepřítelkyní vládcům země
i muži svému, který dělá nám jen prospěch,
oženiv se s královnou a bratry mým dětem
takto plodě? Nenechám hněv —
co to dělám? — když mi bohové vše strojí dobře?
Či nemám syny? Nevím, že jsme ze země
vyhnáni a bez přátel?
Když jsem to uvážila, poznala jsem,
jak mnoho bezradnosti ve mně bylo
a jak marně se hněvám.
Teď tedy souhlasím: jsi moudrý,
žes nám k tomuto svazku pomohl, a já jsem bláhová,
že jsem se neměla toho záměru účastnit,
spoluzařizovat svatbu, hledět nad lože
nevěstino a radovat se za tebe.
Avšak takové jsme, jaké jsme — nebudu to zvát
zlým —, my ženy. Neměl jsi se nám podobat,
ani vracet dětinské za dětinské.
Vzdáváme se, přiznávám, že jsem jednala tehdy
špatně, a teď jsem líp si to rozmyslela.
Ó děti, děti, pojďte, opusťte dům,
vyjděte sem, pozdravte a oslovte otce,
smiřte se spolu s matkou s předchozí
nenávistí vůči blízkým.
Je příměří, hněv je pryč.
Vezměte si pravici — běda mi, jak mnoho
myšlenek skrytých mi v nitru vzniká!

Ach, děti, i když dlouho budete žít,
takto laskavou ruku natáhnete?
Ubohá já — jak jsem zas plna slz
a strachu!
Když konečně svár s otcem urovnávám,
tuhle sladkou tvář jsem zalila slzami.

Chór.
I mně se z očí vyhrnula bledá slza:
kéž se zlo nerozroste nad to, co je teď.

Iason.
Chválím to, ženo, i tamto nekárám:
je to přirozené, že ženské pohlaví se zlobí,
když manžel přinese nové manželství.
Avšak tvoje srdce k lepšímu se obrací,
poznala jsi — i když s časem — jaká
rada vítězí. To je skutek rozvážné ženy.
A vám, děti, otec nechaboš nemyslivě
zajistil s pomocí bohů mnoho záchrany:
věřím, že v této korintské zemi
budete první po svých bratřích, až přijdou.
Teď jen rosťte. Ostatní zařídí
otec a kterýkoliv z bohů je přívětivý.
Ať vás vidím vychované, až dospějete,
jak přemáháte moje nepřátele.
Ty, co máš bledé slzy v očích, a tvář
odvracíš odemne,
proč nejsi ráda, že od mě slyšíš tato slova?

Médeia.
Nic. Jen na děti pomýšlím.

Iason.
Buď klidná: já se o ně dobře postarám.

Médeia.
Udělám to. Nebudu nevěřit tvým slovům.
Žena je však ženou a slza jí patří.

Iason.
Proč tolik nad těmito dětmi vzdycháš?

Médeia.
Rodila jsem je; a když jsi říkal „ať žijí“,
přišla mě lítost, bude-li tomu tak.
Avšak kvůli čemu jsi přišel k mé řeči —
to je řečeno, zbytek si připomenu.
Když vládcům této země se zdá, abych
odešla — i mně se zdá, že nejlépe,
dobře vím, nebýt v cestě ani tobě ani
pánům země, vždyť se zdám domu nepřátelská —
já tedy odejdu z té země do vyhnanství.
Děti však, aby je tvá ruka vychovala,
žádej Kreonta, aby tuto zemi nemusely opustit.

Iason.
Nevím, zda ho přesvědčím, ale je třeba to zkusit.

Médeia.
Pak ale přikaž své ženě,
ať požádá otce, aby tyto děti neopouštěly zemi.

Iason.
Zajisté; a myslím, že ji přesvědčím.

Médeia.
Je-li jen jedna z žen jakožto ženy je.
Já ti také přispěji k té námaze:

pošlu jí dary, které jsou mezi lidmi
nejkrásnější, to vím jistě, veliké,
jemný plášť a zlatem tepaný závit,
které jí ponesou děti. Rychle však ať
tu ozdobu někdo ze sluhů přinese sem.
A ona nebude blažená jen jednou, ale tisíckrát:
získala za muže nejlepšího — tebe —
a bude mít ozdobu, kterou kdysi Hélios,
otec mého otce, dával svým potomkům.
Vezměte, děti, do rukou tyto věno dary,
odneste je královské nevěstě blažené
a dejte jí je. Nepohrdne takovými dary.

[Sluha přináší dary.]

Iason.
Co, bláhová, ruce prázdníš těmito věcmi?
Myslíš, že nemá královský dům plášťů dost,
myslíš, že zlata? Nech si to, nedávej.
Když totiž má mě má žena v nějaké úctě,
dá přednost mně před majetkem — vím jistě.

Médeia.
Ne. Dary přesvědčují i bohy, říká se;
zlato má u lidí větší váhu než tisíce slov.
Démon jí přeje — teď to bůh ji chrání:
mladá vládne. Vyhnanství svých dětí
bych za její život dala — ne pouze za zlato.
Nuže, synové, vstupte do bohatých komnat,
nové ženy otcovy, naší paní,
proste ji, žadte, ať z této země nemusíte prchnout,
dejte jí ozdobu — to je nejvíc zapotřebí —
aby přijala tyto dary z její ruky.

Jděte, co nejrychleji: matce, co si přeje,
staňte se zvěstovateli dobrých zpráv!

[Iason, děti a Pedagog odcházejí.]

Chór.
Nemám už naději na život dětí,
nemám. Vždyť už kráčejí na vraždu.
Přijme nevěsta zlatý diadém,
přijme ubohá zkázu;
kolem plavých vlasů si vloží Hádovo
roucho sama rukama.

Chór.
Přesvědčí ji půvab a nadpozemský lesk šatu
a zlatem spletený věnec si na hlavu vloží;
pro mrtvé se již bude strojit jak nevěsta.
V takovou past spadne —
osud smrti nebohá — a před záhubou
neuteče.

Chór.
A ty, ubohý, zlosvatební zeti vládců —
nevědomky dětem
zkázu života přinášíš, a své ženě
nevěstě strašnou smrt.
Nebohý, jak daleko jsi se vzdálil od svého osudu!

Chór.
Lituji tvého hoře, ubohá matko dětí,
již zabiješ
pro svatební lože, které tě bezbožně
opustiv žije můž tvůj
s jinou v jednom loži.

[Vstupuje Pedagog s oběma dětmi.]

Pedagog.
Paní, těm tvým dětem je prominuto vyhnanství.
Královská nevěsta ty dary ráda z ruky
přijala. Mír je dětem od ní.
Hleď —
proč stojíš smutně, když se ti daří?
Proč jsi tvář od nás odvrátila
a nejsi ráda, že slyšíš z mých úst tato slova?

Médeia.
Ach, běda.

Pedagog.
To se neshoduje s tím, co jsem oznámil.

Médeia.
Ach, běda, znovu.

Pedagog.
Snad neoznamuji nějakou událost,
co nevím, a mýlil jsem se v dobré zprávě?

Médeia.
Oznámils, cos oznámil. Nevyčítám tobě.

Pedagog.
Proč tedy sklopené oko a slzy?

Médeia.
Veliká je nutnost, kmete. To bohové
a já s pomýlenou myslí jsme vymysleli.

Pedagog.
Buď dobrá mysl. I ty se k dětem ještě vrátíš.

Médeia.
Dřív pošlu jiné dolů, nebohá já.

Pedagog.
Ne jen ty jedna jsi odloučena od dětí:
smrtelník má lehce nést osud.

Médeia.
Udělám tak. Jen jdi dovnitř do domu
a dětem připrav, co třeba na dnešní den.

[Pedagog odchází do domu.]

Médeia.
Ó děti, děti, vám tu zůstane obec
a dům, ve kterém, opustivše nešťastnou mě,
budete vždy žít bez matky.
Já odejdu do jiné země, vyhnankyně,
dřív než se vámi potěším a uvidím vás v blahu,
dřív než vám vystrojím lože, nevěstu, svatební
komnatu a dřív než pozdvihnu pochodně.
Ó ubohá já, jak pyšná jsem byla!
Marně jsem vás, děti, vychovala,
marně se trápila a vyčerpávala v námaze,
krušné bolesti porodu snášela.
Opravdu kdysi jsem, nebohá, v vás vkládala
mnoho nadějí, že budete pečovat o mé stáří
a po smrti svýma rukama mě pěkně vystrojíte,
tak záviděníhodný úděl. Teď je po
tom sladkém snění. Oddělena od vás
budu žít smutný život bolestný mně.
A vy už svýma milýma očima matku
neuvidíte — odejdete do jiné podoby života.

Ach, běda, běda! Nač se na mě tak díváte, děti?
Proč se usmíváte na mě naposled úsměvem?
Ach, co udělám? Srdce se mi, ženy,
rozpadá, když vidím oči jasné dětí.
Nemohu to. Rozluč se, co dosud bylo,
mé plány. Vezmu děti ze své země ven.
Proč mám já, trápíc otce jejich jejich
útrapami, získat sama dvakrát tolik zlého?
Ne, já ne. Rozluč se, mé plány.
A přec — co to? Chci stát se smíchu
před nepřáteli, nechat je bez trestu?
Je nutné se odvážit. Ach, co jsem to za bídu,
že vůbec do mysli měkká slova pouštím.
Jděte, děti, do domu. A komu není dovoleno
být přítomen mým obětem,
ten ať se postará sám. Ruku svou nepošpiním —
Ach, ach!
Ne, srdce, ne! Nedělej to!
Nech je, nebohá, nech děti; tam
s námi žít budou, potěší tě.
Při těch dole, u Háda mstících duších,
ne, to nikdy nebude, abych svoje děti
vydala nepřátelům k potupě!
Beztak musí zemřít; a když musí,
já je zabiju, co jsem je zrodila.
Vše je už hotovo, a nic z toho neunikne.
Už má na hlavě věnec, v šatech
umírá královská nevěsta, to vím jistě.
Avšak protože vstupuji na nejsmutnější cestu,
a tyhle pošlu na ještě smutnější,
chci se s dětmi rozloučit. — Dejte mi,

dejte mi, děti, matce pravici ke polibku.
Ó nejmilejší ruko, nejmilejší ústa,
postavy a vznešené tváře dětí,
buďte šťastny — ale tam! Zdejší věci
odebral otec. Ó sladký doteku,
ó měkká kůže, nejsladší dech dětí.
Jděte, jděte! Nemohu už víc hledět
na vás — jsem zlem přemožena.
A poznávám, jaké zlé věci chystám konat,
ale vášeň je silnější než mé plány —
ta, co je u lidí příčinou největších zel.

[Děti odcházejí.]

Chór.
Často jsem už
jemnějšími řečmi se probrala
a šla v závodě větším,
než náleží ženskému rodu zkoumat;
i nám totiž patří Múza,
která k moudrosti ponouká;
ne všem — v mnoha jen málo —
najdeš snad takové, co nejsou
docela bez Múzy, mezi ženami.
A tvrdím: ze smrtelníků, kteří
vůbec nezkoušeli a nezplodili
děti, že jsou šťastnější
než ti, kdo zrodili.
Bezdětní, protože nevědí,
zda je radost či trápení,
když se dítě narodí, mnohé si
námahy ušetří.

Ti však, komu v domě vyrostl
sladký květ, trápí se v péči,
starají se celý čas,
jak dobře vychovat a odkud
nechat dětem živobytí.
A potom — jsou-li zdárné
nebo neschopné —
na tom se namáhají, to je nejisté.
A jedno nejhorší pro všechny
smrtelníky nakonec vyřknu:
i když našli dost živobytí
a dětí tělo přišlo do rozkvětu
a jsou ušlechtilé, jestliže
tak postihne osud, pryč do Hádu
jde smrt, odnášejíc těla dětí.
Jak tedy prospěje smrtelníkům,
že k ostatním ještě tuto
nejnesnesitelnější bolest kvůli dětem
bohové ještě přidali?

Médeia.
Přátelky, dlouho jsem čekala na osud
a bedlivě hleděla, kam dojde to tam.
A hle, vidím jednoho z Iasonových
sluhů, jak sem jde. Vzrušený dech
ukazuje, že přinese zprávu o novém zlu.

[Vstupuje Posel.]

Posel.
Ó strašný skutku bezzákonně vykonaná,
Médeio, utíkej, utíkej, buď lodí
nebo vozem, co jede po zemi!

Médeia.
Co pro mě bude k tomu útěku povzbuzením?

Posel.
Zemřela královská dcera právě,
i Kreón, co ji zplodil, od tvých jedů.

Médeia.
Překrásnou zvěst jsi oznámil. A mezi mými
dobrodinci a přáteli budeš od této chvíle.

Posel.
Co to říkáš? Myslíš rozumně a neblázníš, ženo,
ty, co jsi ohnutila krb vládců,
raduješ se, slyšíc to, a nebojíš se takových věcí?

Médeia.
Mám i já co odpovědět tvým
slovům. Ale nepospíchej, příteli,
pověz, jak zahynuli? Dvakrát bys mě
potěšil, zemřeli-li skutečně bídně.

Posel.
Když dvojí zrozenec tvých dětí
s otcem přišel a vstoupil do svatební komnaty,
zaradovali jsme se, co jsme snášeli tvoje běda —
my otroci. Hned bylo mezi ušima mnoho řečí:
tebe a muže že svůj dřívější spor jste urovnali.
Jedni líbali ruce, druzí plavovlasou hlavu
dětí. A já sám také radostí
jsem šel do ženských komnat spolu s dětmi.
Paní, kterou teď místo tebe uctíváme,
dříve než spatřila oba tvoje syny,
ponuře hleděla na Iasona.

Hned však si zahalila oči
a odvrátila bílou tvář,
znechucena příchodem dětí. Tvůj muž pak
hněv a nevraživost mladé zahlazoval,
mluvě toto: „Nebuď nelaskavá k přátelům,
nech už hněv a obrať zpět hlavu,
ber za přátele ty, které bere tvůj muž,
přijmi dary a popros otce, aby svůj
rozsudek vyhnanství nad těmito dětmi odvolal — pro mě.“
A ona, když spatřila ty ozdoby, nevydržela,
nýbrž souhlasila s mužem ve všem — a dřív než
otec a děti odešli z domu daleko,
vzala pestré šaty a oděla se jimi,
položila si zlatý věnec na kadeře,
v zářivém zrcadle si upravovala vlasy
a usmívala se na neživý obraz svého těla.
A pak se zvedla z trůnu a prošla
komnatami, graciózně kráčejíc po bělostné noze,
nadmíru šťastná z darů, mnohokrát
na palec oka upírajíc pohled.
Odtud však začalo strašné divadlo.
Změnila barvu, pozpátku ustoupila,
jde třesouc se v nohou a sotva stihla
spadnout do trůnu, aby neklesla na zem.
Jakási stará z komorných, myslíc, že snad
Panův hněv ji přišel navštívit, nebo jiného boha,
hlasitě vykřikla — dřív než spatřila,
jak jí z úst vychází bílá pěna,
oči se jí převrací, krev z kůže mizí.
Hned proti výkřiku zazněl velký
nářek. A hned jedna k otcovu domu

se rozběhla, druhá k právě novému manželovi
oznámit nevěstině neštěstí; celá
budova zněla rychlými kroky.
A už by rychlý poslíček, pádě na dlouhou
dráhu stádia, dosáhl mety —
když ona z němého a zavřeného oka
strašlivě vykřičela, nebohá, se vzbudila.
Dvojí bída na ni přitáhla:
zlatý věnec, jenž jí na hlavě ležel,
chrlil zázračný proud všespalujícího ohně,
a jemné pláště, dar tvých dětí,
jemnou kůži nebohé rozedraly.
Prchá ze trůnu, celá v plamenech,
třese vlasy a hlavou sem a tam,
chce shodit věnec; avšak pevně
spoje zlatý věnec držel, a oheň, když
zatřásla vlasy, dvakrát jasněji vzplanul.
Pak padá k zemi, osudem přemožena,
sotva k poznání kromě pro otce.
Nebylo totiž vidět ani polohu očí,
ani ušlechtilou tvář: krev z vrcholu
hlavy kapala, promísená ohněm,
maso od kostí jako slzy smrkové
od neviditelných čelistí jedu kanulo —
strašný pohled. Všichni se báli dotknout
mrtvoly: osud nám byl učitelem.
Nebohý otec, nevědom neštěstí,
náhle do domu vstoupiv, padá na mrtvolu
a hned pláče a objímá rukama,
líbá a mluví toto: „Ó ubohé dítě,
který z bohů tě tak hanebně zahubil?

Kdo starého hrobu bez tebe
nechává? Běda, ať zemřu s tebou, dítě!“
A když s nářkem a lkáním skončil
a chtěl staré tělo zvednout zpět,
přilepil se jak břečťan k větvičkám vavřínu
jemnými plášti; a strašný to byl zápas.
On totiž chtěl zdvihnout koleno,
ona ho zpět strhávala. A když ji násilím táhl,
staré maso od kostí mu rvala.
Časem vyhasl, a nešťastník vypustil
duši; nebyl mocnější než zlo.
Leží mrtví — dcera a starý otec
vedle sebe, politováníhodné pohledem.
Co se tebe týká, nemám slov o tom:
sama budeš vědět, jak unikneš trestu.
Život smrtelných již dávno pokládám za stín,
a nemusím se bát říci: lidi, kteří
se zdají být moudří a znalí řeči,
ti platí za svou mýlku nejvíc.
Ze smrtelníků není nikdo šťastný muž;
spíše šťastnějším může být jeden
při přívalu blaha — ale blažený není nikdo.

[Posel odchází.]

Chór.
Zdá se, že démon tohoto dne mnoho
spravedlivých zel Iasonu spojuje.
Ó nebohá, jak tvůj osud litujeme,
dcero Kreontova, co odcházíš
do Hádových příbytků pro Iasonovu svatbu!

Médeia.
Přátelky, rozhodnuto. Čin musím učinit co nejdřív:
zabít děti a prchnout z této země,
a neotálením nevydat děti
jiné, nepřátelské ruce, aby je zavraždila.
Beztak musí zemřít; a protože musí,
my je zabijem, my, co jsme je zrodili.
Nuže, zbroj se, srdce! Nač váháme
hrozné a nutné zlo konat?
Jen vzhůru, nebohá ruko moje, chop se meče,
chop a jdi k té bolestné bráně života,
a neochabni, nevzpomeň si na děti,
jak drahé, žes je rodila. Zapomeň
na tento krátký den na své děti,
pak za nimi tancuj. Vždyť i když je zabiješ,
byly přec drahé — a já jsem nešťastná žena.

[Médeia odchází do domu.]

Chór.
Ó Země, ó všezářivý paprsku Hélie,
pohleďte, pohleďte na tu zahynulou ženu,
dřív než na děti dopadne krvavá ruka
samovražedná! Z tvého zlatého rodu
pochází, a prolít boží krev
jest hrozné u mužů.
Avšak ji, ó svite Diem zrozený, zadrž,
zastav! Vyveď z domu krvavou,
nebohou Erínyi hnanou mstiteli.

Chór.
Marně se opouští starost o děti,
nadarmo jsi, zdá se, zrodila drahý rod, ty, co

jsi opustila modravé Symplégady,
nejnegostinnější skalní bránu?
Nebohá, proč těžký
hněv ti padá na mysl a proč nepřátelská
vražda? Vrací se
těžko smrtelným soukrevní poskvrny,
na zem padnoucí, podobné,
od bohů seslané na dům bolesti.

[Zevnitř.]
Ach, běda!

Chór.
— Slyšíš křik, slyšíš křik dětí?
— Ó nebohá, ó bědou stižená ženo!

Děti.
— Ach, běda, co udělám? Kam uprchnu před matčinou rukou?
— Nevím, bratře nejmilejší, umíráme!

Chór.
— Mám vstoupit do domu? Zabránit vraždě
dětí se mi zdá nutné.

Děti.
— Ano, pro bohy, pomozte! Je čas!
— Jsme už blízko smyčky meče.

Chór.
— Nebohá, byla jsi kámen nebo železo,
že ruce vlastního osudu
své dětské pole, cos zasela, zabíjíš!

Chór.
— Jen jednu, jednu z dřívějších slyším ženu,
co ruku vložila na vlastní děti:

Inó, jíž bohové seslali šílenost, když
žena Diova z domu ji vyhnala v šílenství;
nebohá padla do mořské propasti pro
bezbožnou vraždu dětí,
natáhla nad mořský břeh nohu
a zahynula s dvěma syny.
Co ještě strašného se tedy může stát? Ó
ženské lože, lože mnohobolestné,
kolik zla jsi už lidem natropilo!

[Vstupuje Iason s doprovodem.]

Iason.
Ženy, co stojíte zde u domu,
je ještě v komnatě ta, co strašné věci udělala,
Médeia, nebo uprchla do vyhnanství?
Musí se buď skrýt pod zemí,
nebo zvednout křídlaté tělo do hlubin éteru,
aby nedala za vraždu vládcovskému domu zadostučinění.
Doufá, že po zabití pánů země
sama vyvázne z tohoto domu bez trestu?
Ale ne o ni mi jde — spíš o děti:
ji ti, kterým ublížila, zle potrestají.
Já jsem přišel zachránit život svým dětem,
aby jim snad ti příbuzní rodu něco neudělali,
mstíce bezbožnou matčinu vraždu.

Chór.
Ó nebohý, nevíš, do jakého zla jsi vešel,
Iasone, nebo bys tak nemluvil.

Iason.
Co je? Snad i mě chce zabít?

Chór.
Děti jsou zabity rukou tvé ženy.

Iason.
Běda, co to říkáš? Jaks mě zdrtila, ženo!

Chór.
Mysli už, jako by tvoje děti nebyly.

Iason.
Kde je zabila? Uvnitř, nebo venku?

Chór.
Otevři dveře a uvidíš vraždu svých dětí.

Iason.
Odstrčte závory co nejdřív, sluhové,
otevřte veřeje, ať spatřím to dvojí zlo —
mrtvé, a tu zpropadenou dám potrestat.

[Nad domem se zjevuje Médeia na slunečním voze s drakem, s těly dětí.]

Médeia.
Proč hýbáš závorami a vylamuješ bránu,
hledaje mrtvé a mě, co jsem to učinila?
Nech té práce. Chceš-li mě k něčemu,
mluv, co chceš. Ale rukou se mě nikdy nedotkneš.
Takový vůz nám dává Hélios, otec
mého otce, jako ochranu před nepřátelskou rukou.

Iason.
Ó mrzká, ó nejhroznější nenávistí
bohům, mně i celému lidskému rodu! —
tys to byla, kdo na své děti vrhl meč,
ty rodičko, a bez dětí mě zahladila.

A po tomhle skutku ještě hledíš na slunce
a na zem, odvážívši se nejbezbožnějšího činu!
Ať zahyneš! Teď prohlédám — tehdy jsem byl slepý,
když jsem tě z barbarské země a cizích krajů
odvedl do helénského domu, velké zlo —
otce i vlasti zrádkyni, co tě vychovala.
Tvého démona na mě bozi uvrhli:
vždyť jsi zabila bratra u krbu
a teprve pak vstoupila na krásnoprovou Argo!
Odtud jsi začala. Potom provdána
za tohoto muže a zrodila jsi mi děti,
pro lože a lože jsi je zahubila!
Žádná helénská žena by se k něčemu takovému
neodhodlala — před nimi jsem si tě vybral,
osudný a zkázonosný svazek —
lvice, ne ženo, dravější od tyrrhénské
Skylly svou povahou.
Ale tisíci urážkami tě nedokážu
pokousat — tak je silná tvá nestoudnost.
Pryč, hanebnice, vrahyně dětí!
Mně zbývá bědovat nad svým démonem,
jenž mi dopřeje užít nového lože
ani děti, které jsem zplodil a vychoval,
nebudu moci živé spatřit — zahubila jsi je!

Médeia.
Dlouze bych odpověděla tvým
slovům, kdyby Zeus Otec nevěděl,
jak jsi se ode mne měl a jak jsi se zachoval.
Tys neměl v úmyslu, žes mé lože zbavil cti,
žít radostný život a smát se mi,

ani ta vládkyně, ani ten, kdo ti dal svatbu —
Kreón —, nemohli beztrestně mě z této země vyhnat.
Nazvi mě proto lvicí, chceš-li,
i Skyllou, co obývá tyrrhénský kraj:
tvé srdce — vrátil se úder, jak jsem chtěla.

Iason.
I ty se trápíš a jsi účastna zla.

Médeia.
Buď jist. Bolest je však vysvobozena, když se ty nesměješ.

Iason.
Ó děti, jakou zlou matku jste dostaly!

Médeia.
Ó synové, jak jste zahynuli otcovou chorobou!

Iason.
Má ruka je přec nezabila.

Médeia.
Zpupnost zabila, i tvoje nové svatby.

Médeia tě odvede naposled.

Iason.
Pro lože ses jich odhodlala zabít?

Médeia.
Myslíš, že je to pro ženu malé zlo?

Iason.
Pro tu, jež je rozumná. V tobě je všechno zlé.

Médeia.
Ti už nejsou. Tím budeš uhryznut.

Iason.
Ti jsou — běda — pomstiteli na tvé hlavě.

Médeia.
Bohové vědí, kdo začal bolest.

Iason.
Znají tedy tvoji odpudivou mysl.

Médeia.
Nenáviď jen. Kyselou řeč tvou nenávidím.

Iason.
I já tvou. Lehké je rozejít se.

Médeia.
Jak tedy? Co udělám? Já také opravdu chci.

Iason.
Dovol mi pohřbít tyto mrtvé a oplakat je.

Médeia.
Nikoli. Já je sama touhle rukou pohřbím,
odnesu je do chrámu Héry Akráie,
aby je žádný z nepřátel neznesvětil,
nerozrýval hroby. A této Sísyfově zemi
budu připoutávat posvátný svátek a obřady
nadále namísto této bezbožné vraždy.
Sama půjdu do Erechtheovy země,
budu bydlet s Aigeem, synem Pandionovým.
A ty, jak se sluší, zemřeš špatný bídně,
Argem udeřený v hlavu její trámem,
hořkých konců mých svateb jako svědek.

Iason.
Ať tě Erínys dětí zahubí

i krvavá Dík!

Médeia.
Který bůh nebo démon tě slyší —
tebe křivě přísahavšího a hostitele oklamavšího?

Iason.
Ach, běda, poskvrněná vražednice dětí!

Médeia.
Jen jdi domů a pochovej svou ženu.

Iason.
Jdu — bez dvou dětí.

Médeia.
Ještě nenaříkáš. Počkej na stáří.

Iason.
Ó děti nejmilejší!

Médeia.
Matce ano, tobě ne.

Iason.
A proto jsi je zabila?

Médeia.
Abych tě ranila.

Iason.
Ach, běda! Toužím milých úst
dětí se dotknout, nebohý.

Médeia.
Teď je oslovuješ, teď je líbáš,
tehdys je odháněl.

Iason.
Dej mi, při bozích,
dotknout se měkké kůže dětí.

Médeia.
Nelze. Marně mluvíš.

Iason.
Zéve, slyšíš, jak jsme zapuzováni?
Co trpíme od té poskvrněné
dětivražednice lvice?
Avšak jak jen mohu a jsem schopen,
oplakávám je a vzývám bohy
za svědky, že mi, co jsi mé děti
zabila, bráníš
dotknout se jich rukama a pohřbít mrtvé —
které kéž bych nikdy nezplodil,
abych nemusel vidět, jak od tebe zahynuly.

Chór.
Mnohých věcí je Zeus na Olympu správcem,
mnohé bohové nenadále učiní.
Co se očekávalo, nestalo se,
a nečekanému bůh našel cestu.
Tak dopadla tato věc.

Euripidés: Médeia

Překlad: Audioknihy CZ. Nový český překlad z originálu, který vznikl pro tento projekt a prošel nezávislou korekturou.

Zdroj originálního textu: Perseus Digital Library.

Originální text je volné dílo. Překlad a vydání: Audioknihy CZ, licence CC BY 4.0. Můžete jej sdílet a dál používat, pokud uvedete zdroj (Audioknihy CZ, audioknihycz.cz/kniha/euripides-medeia/).

Audioknihu připravujeme. Další knihy a audioknihy zdarma najdete na audioknihycz.cz/kniha/euripides-medeia/.